

Det juridiske fakultet

Særlige grunner ved fastsettelse av delt bosted for barn.

En analyse av rettspraksis fra 2011-2016.

—
June Falk-Larsen

Masteroppgave i rettsvitenskap Høsten 2016

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	1
1.1	Tema og avgrensning.....	1
1.2	Nærmere om tema og aktualitet.....	3
1.3	Begrepsavklaringer	5
1.3.1	Barn	5
1.3.2	Fast bosted.....	5
1.4	Metode og relevante kilder for oppgaven.....	6
1.5	Videre fremstilling.....	8
2	Rettslig utgangspunkt ved avgjørelsen av fast bosted.....	9
2.1	Lovbestemte føringer for rettens beslutning.....	9
2.2	Momenter utviklet gjennom Høyesterettspraksis	11
3	Vilkår om «særlege grunnar», jf. bl § 36 (2) 2.pkt.....	14
4	Rettspraksis fra tingretten og lagmannsretten år 2011-2016.....	16
4.1	Utfallet av dommene	16
5	Rettspraksis- Sentrale argumenter.....	17
5.1	Det beste for barnet, jf. bl § 48	17
5.2	Barnets ønske, jf. bl § 31	18
5.3	Nær geografisk avstand	21
5.4	Risikoen ved miljøskifte.....	22
5.5	Foreldrenes konfliktnivå.....	24
5.6	Foreldrenes evne til å samarbeide	26
5.7	Barnets alder og fungering	27
5.8	Foreldrenes omsorgskompetanse.....	29
5.9	Øvrige momenter	30
6	Hva kjennetegner avgjørelsene hvor retten har idømt delt bosted ?	32
6.1	Momenter som ble tillagt stor vekt for rettens avgjørelse	32

6.1.1	Foreldrenes konfliktnivå	32
6.1.2	Foreldrenes samarbeidsevner	33
6.1.3	Status-quo.....	34
6.1.4	Øvrige momenter.....	34
6.2	Hvordan noen av momentene vektet mot hverandre.....	35
6.2.1	Foreldrenes konfliktnivå	35
6.2.2	Foreldrenes samarbeidsevner	37
6.2.3	Barnets uttalte ønske	38
7	Vilkåret om særlige grunner etter undersøkelsen.....	40
7.1	Er det forskjeller i rettens argumentasjon i saker hvor retten idømmer fast bosted hos en av foreldrene, og delt bosted?.....	41
8	Rettspolitisk vurdering og avsluttende bemerkninger.....	44
	Referanseliste	46
	Vedlegg	50
	10-098873TVI-NOMO	50
	11-054214TVI-STRO	50
	12-017980TVI-STRO	50
	15-193108TVI-VTEL	50
	13-174077TVI-EMSI.....	50

1. Innledning

1.1 Tema og avgrensning

Avhandlingens tema er vilkåret om særlige grunner ved idømmelse av delt bosted for barn i en barnefordelingssak, mot den ene eller begge foreldrenes vilje. Etter Lov om barn og foreldre 8. April 1981nr.7 (heretter forkortet bl.) § 36 (2) 2.pkt, kan retten idømme delt bosted dersom det foreligger «særlege grunnar»¹. Hovedproblemstillingen er: Hvilke momenter står sentralt i rettspraksis ved vurderingen av om det foreligger «særlege grunnar» for idømmelse av delt fast bosted for barn?

Når ektefeller eller samboere med felles barn skiller lag, er det av hensyn til barna og foreldrene viktig å etablere en stabil bostedssituasjon så raskt som mulig. Dette gjelder også foreldre med felles barn, men som aldri har bodd sammen. Barneloven skiller mellom tre bostedssituasjoner for barn etter samlivsbrudd, herunder fast bosted hos far, fast bosted hos mor eller delt fast bosted. Den barnet ikke bor fast sammen med har ofte samvær med barnet, og dette kan være opptil 50 % av tiden. Skillet mellom delt bosted og en utvidet samværsordning, er at foreldrene ved delt bosted har den beslutningsmyndighet som ligger til bostedsforelderens etter bl § 37 i fellesskap.

I utgangspunktet har foreldre som skiller lag full avtalefrihet med tanke på hvilken bostedssituasjon barnet/barna skal ha, jf. bl § 36 (1). Selv om noen foreldre blir enige om barnas bostedssituasjon allerede under meklingsmøter, er situasjonen så låst for andre at de må bringe saken inn for domstolene. Når saker etter barneloven bringes inn for domstolene har ikke partene lenger fri rådighet til å avtale bostedsløsning for barnet. Domstolene har ansvaret for at saken er tilstrekkelig opplyst, jf. tvisteloven § 11-4² og RT-2014-1128, og å påse at den bostedsløsningen som velges er til beste for barnet, jf. bl § 48.

¹ I denne avhandlingen bruker jeg begrepene «særlege grunnar» og «særlige grunner» om hverandre, men i samme betydning.

² Jf. Lov 17.juni 2005 nr.90 om meklings og rettergang i sivile tvister

Før lovendring 9. April 2010 nr. 13³ hadde ikke retten kompetanse til å idømme delt bosted, og måtte derfor avgjøre om barnet skulle bo fast hos enten mor eller far og ha samvær med den andre. Bakgrunnen for lovendringen var i hovedsak at man ikke lengre kunne utelukke at delt bosted i noen tilfeller ville være til barnets beste.

Ordlyden i bl § 36 (2) 2.pkt gir lite veiledning om hva som kan regnes som særlige grunner i den enkelte sak. Formålet med denne avhandlingen er derfor å undersøke nærmere innholdet i vilkåret om særlige grunner. Jeg vil også vurdere om de momentene retten legger vekt på i en sak som ender i dom på delt fast bosted, skiller seg fra de momenter retten legger vektlegger i en sak som ender i dom på fast bosted hos en av foreldrene.

Det er ikke ofte at Høyesterett avsier dommer i saker om fast bosted. Ved søk i lovdata har jeg ikke funnet noe praksis fra Høyesterett rundt bruken av bl § 36 (2) 2.pkt, i tidsrommet etter lovendringen. Når jeg skal se nærmere på innholdet i vilkåret om særlige grunner, har jeg derfor i mangel på høyesterettspraksis sett på dommer fra lagmannsretten og tingretten.

Jeg har avgrenset oppgaven til å se på dommer hvor mor og far er parter i saken, og delt bosted enten er påstått av partene eller idømt av retten⁴. Jeg har ikke sett på midlertidige avgjørelser da retten foretar en litt annen vurdering etter bl § 60 i slike saker. Midlertidige avgjørelser vil ofte også kun gjelde i en overgangsperiode, og bygger ikke på den samme fulle bevisførsel som etter en gjennomført hovedforhandling. Alle dommene i mitt utvalg er fra år 2011-2016, med unntak av en dom avsagt i tingretten 26.11.2014⁵.

For å finne mitt utvalg på 15 dommer fra tingretten og lagmannsretten, foretok jeg flere søk i lovdata⁶. Ved mine søk i lovdata fant jeg svært lite rettspraksis fra tingretten, og jeg

³ Jf. Lov 9.april nr.13 om endringer i barnelova mv.

⁴ Jeg har også sett på saker hvor en av partene har anført en ordning med delt bosted som subsidiær påstand.

⁵ Jf. 10-098873TVI-NOMO

⁶ Søk på lovdata ble gjort 20.10.2016 over sivile saker i lagmannsretten og tingretten. Søkeord i første søk var «barneloven § 36 annet ledd annet punktum», hvor jeg fikk et resultat på 205 avgjørelser. Mitt andre søk hadde søkeordene «delt bosted» og «særlege grunnar», hvor jeg fikk et treff på 207 avgjørelser. Mitt tredje søk hadde søkeordene «barneloven § 36» og «delt bosted». Her fikk jeg et treff på 341 avgjørelser. Alle tre søk var avgrenset mot tidsperioden 2011-2016.

henvendte meg derfor på mail til alle tingrettene i Norge og etterspurte avgjørelser etter bl § 36 (2) 2.pkt.

1.2 Nærmere om tema og aktualitet

Spørsmålet om domstolene skulle få kompetanse til å idømme delt bosted til tross for at partene ikke hadde lagt ned påstand om dette, ble drøftet første gang i forbindelse med endringer i bl i 1997⁷. Flertallet av høringsinstansene var den gang imot at retten skulle få en slik kompetanse, og stortingets flertall og departementet var enig i dette⁸.

I NOU 1998:17 ble spørsmålet igjen utredet av Barnefordelingsprosessutvalget. Flertallet kom også her til at det ikke burde innføres en slik adgang for domstolene. Flertallet la her blant annet vekt på risikoen for at en slik bestemmelse ville føre til en økning i antall søksmål og tvister for domstolene⁹. Mindretallet fant imidlertid at domstolene burde få en slik kompetanse i «særlige tilfelle». Mindretallet viste blant annet til at man ikke kunne utelukke at det i særlige tilfeller kan være at delt bosted er best for barnet. De var derfor ikke enig i at loven burde ha en hindring for at dette kunne bli resultatet, ved at domstolene ikke hadde kompetanse til å idømme delt bosted.

På bakgrunn av flere diskusjoner rundt domstolenes manglende kompetanse til å idømme delt bosted i en barnefordelingssak, ble det i 2007 nedsatt et utvalg som skulle vurdere reglene i barneloven. Barnelovsutvalget delte seg i et mindretall og et flertall rundt spørsmålet om domstolene skulle få en slik kompetanse¹⁰.

Flertallet mente at domstolene burde gis adgang til å idømme delt bosted. Flertallet var imidlertid delt, hvor flertallet av disse mente at det burde oppstilles et krav om «særlige grunner» i lovtekstens ordlyd. Som begrunnelse for dette ble det vist til blant annet at kravet ville innebære at en avgjørelse om delt bosted måtte begrunnes særskilt. Videre ble det vist til

⁷ Jf. Ot.prp.56 (1996-1997)

⁸ Jf. Ot.prp.nr.56 (1996-1997) s. 57 flg.

⁹ Jf. NOU 1998:17 Barnefordelingssaker, punkt. 12.4.1

¹⁰ Jf. NOU 2008:9 kap.10 punkt 10.4.5

at et slikt krav ville gi et klart signal om at en del forutsetninger normalt måtte være tilstede, dersom retten skulle fatte en avgjørelse om delt bosted.

Flertallets minste gruppe mente på sin side at det ikke var nødvendig med et vilkår om «særlege grunnar» i ordlyden. Det ville etter deres synspunkt være tilstrekkelig at det fremgikk av forarbeidene hvilke forutsetninger som normalt måtte være tilstede.

Mindretallet var av den oppfatning at domstolene ikke burde gis en slik adgang. Dette ble begrunnet i blant annet faren for økt antall prosesser for domstolene, og at man hadde få barnefordelingssaker som endte med dom¹¹.

Utvalgets vurderinger ble tatt opp av departementet i Ot.prp.nr.104 (2008-2009). Her gikk de inn for å foreslå en endring av bl§36 i tråd med synspunktene til den største delen av flertallet i barnelovsutvalget. Endringene ble dermed at retten kunne idømme delt bosted, mot den ene eller begge foreldrenes vilje, dersom det forelå «særlege grunnar».

I 2015 opplevde ca. 20 000 barn at foreldrene ble skilt eller separert. Det finnes ikke tilsvarende tall for hvor mange samboerpar med barn som gikk fra hverandre samme år¹². Samtidig praktiserer stadig flere par delt bosted for barna etter samlivsbrudd, i 2015 ca. 25%¹³. I 2016 kom det inn 2567 barnelovssaker i Norge, dette er noe lavere enn de fem foregående årene, og domstolene ser dermed en nedgang i antall saker for domstolene¹⁴.

På tross av nedgangen i antall saker for domstolene, er det fortsatt flere foreldre som ikke kommer til enighet rundt barnas bostedssituasjon. Det ble også nylig sendt forslag på høring som berører reglene om delt bosted¹⁵. Det ble her fremmet forslag om delt bosted som lovens hovedregel, og et annet forslag om videreføring av gjeldende rett med en endring i

¹¹ Jf. NOU 2008:9 kap.10 punkt 10.4.5

¹² Jf. Tall fra bufdir publisert 23.mars 2015, www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/familie_omsorg_og_relasjoner/barn_og_samlivsbrudd/

¹³ jf. Tall fra bufdir publisert 23.mars 2015, www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/familie_omsorg_og_relasjoner/barn_og_samlivsbrudd/

¹⁴ Jf. Uttalelse av avdelingsdirektør Solveig Moen i domstolsadministrasjonen, i sak publisert i adressa 02.02.2017 *Færre barnekrangler havner i retten*.

¹⁵ Jf.Prop.161 L (2015-2016)

bestemmelsens ordlyd, som fremhever delt bosted som et av alternativene foreldrene kan velge¹⁶. Flertallet av høringsinstansene ga sterk motstand mot forslaget om delt bosted som lovens hovedregel, og departementet gikk ikke videre med dette forslaget. Departementet gikk etter dette inn for en endring av bestemmelsens ordlyd, som fremhever at foreldrene kan velge at barnet skal bo fast sammen med begge foreldrene¹⁷.

Min avhandling omhandler de sakene hvor en av partene har påstått en ordning med delt bosted for barna, eller retten har funnet at de særlige grunner for å idømme en ordning med delt bosted foreligger.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Barn

I avhandlingen bruker jeg begrepet «barn» om alle personer under 18 år. Man finner ingen definisjon av hvem som regnes som barn etter loven. Det følger imidlertid av FNs barnekonvensjon artikkel 1, at «barn» regnes som «ethvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivning som gjelder for barnet». Etter vergemålsloven § 1 er myndighetsalderen i Norge 18 år, og dette begrunner min forståelse av begrepet barn¹⁸.

1.3.2 Fast bosted

Når barnets foreldre ikke bor sammen, vil det bli et spørsmål om hvor barnet skal ha sitt faste bosted. Dette reguleres foruten etter foreldrenes avtalefrihet, av barneloven kap.5.

Tidligere fulgte begrepet «fast bosted» av lovens ordlyd, men ble ikke benyttet i dagligtale eller i juridisk teori. Her ble begrepet «daglig omsorg» benyttet. I Ot.prp.nr.56 (1996-1997) ble det imidlertid foreslått å vente tilbake til lovens terminologi med «fast bosted», og uttalt at

¹⁶ Jf.Prop. 161 L (2015-2016) punkt 7.8

¹⁷ Jf.Prop. 161 L (2015-2016) kap.11, til §36

¹⁸ Jf. Lov om vergemål for umyndige 22.April 1927 nr.3

dette gir bedre uttrykk for den faktiske situasjonen, og understreker at den som har samvær med barnet også har omsorg for barnet¹⁹.

Dersom foreldrene ikke kommer til enighet skal barnet enten ha fast bosted hos en av foreldrene, eller delt bosted. Med «fast bosted» hos en av foreldrene, er det kun en av foreldrene som har avgjørelsesmyndighet etter bl§37. Den andre vil da ofte ha samvær med barnet, og betegnes samværsforelder. Samværsforelder har imidlertid ikke beslutningsmyndighet etter bl § 37.

Med begrepet «delt bosted» forstås de tilfeller hvor barnet har fast bosted hos begge foreldre. I disse tilfellene vil foreldrene måtte ta avgjørelser etter bl§37 i fellesskap. En løsning med delt bosted forutsetter ikke at barnet må bo halvparten av tiden hos begge foreldre, selv om dette er en mulighet.

1.4 Metode og relevante kilder for oppgaven

Det er flere internasjonale konvensjoner som sikrer barn internasjonale rettigheter. Både FNs konvensjon om barns rettigheter av 20.november 1989²⁰ og konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende frihetene (EMK) er gjort til en del av Norsk rett, jf. menneskerettsloven §2 nr.4 og nr.1. Konvensjonene har også forrang foran annen Norsk rett, jf. menneskerettsloven § 3. Dette innebærer at konvensjonenes bestemmelser ved motstrid med norsk formell lov skal gå foran. Etter Ot.prp.nr 45 (2002-2003) under punkt 4.3.3 anses imidlertid barnekonvensjonen oppfylt i norsk rett, og gir til dels sterkere rettigheter enn det som følger av konvensjonene. I denne avhandlingen forholder jeg meg derfor i hovedsak til barneloven.

Barneloven regulerer forholdet mellom alle barn og foreldre i Norge, og er derfor en sentral rettskilde i barnerettslige spørsmål. I forarbeidene til loven finner man redegjørelser for hvordan en bestemmelse skal forstås, og er derfor også en sentral rettskilde på barnerettens område.

¹⁹ Jf. Ot.prp.nr.56 (1996-1997) punkt 6.1.4

²⁰ Heretter barnekonvensjonen

I denne avhandlingen foretar jeg en undersøkelse av underrettspraksis. Etter Grunnloven § 88 dommer Høyesterett i siste instans. Som tidligere nevnt har Høyesterett imidlertid ikke avsagt noen avgjørelser om delt fast bosted siden lovendringen. Dommer fra Høyesterett har prejudikatverdi også på barnerettens område, og har dannet visse retningslinjer for hvilke momenter man kan vektlegge i en barnets beste vurdering. Domsutfallet vil imidlertid ha begrenset prejudikatverdi, da det i saker på barnerettens område skal vurderes konkret hva som er den beste løsningen for hvert enkelt barn, jf. bl § 48.

Jeg har valgt å undersøke underrettspraksis for å få et bilde av rettens argumentasjon i saker hvor de vurderer en ordning med delt bosted, og hvordan noen av hensynene avveies mot hverandre. Avgjørelser fra tingretten og lagmannsretten har i utgangspunktet ikke den samme prejudikatverdi som dommer fra Høyesterett. I mangel på relevant Høyesterettspraksis på et område, vil man imidlertid kunne se hen til underrettspraksis og deres tolkning av en bestemmelse.

Jeg har valgt å se på både avgjørelser fra tingretten og lagmannsretten, for å få et bredere utvalg dommer. Momentene som trekkes inn i vurderingen er også i hovedsak de samme, og jeg vil derfor behandle dommene under ett. Noen plasser vil jeg bruke tabeller for å skape et mer oversiktlig resultat. Når jeg har undersøkt bruken av de forskjellige momentene i rettspraksis, har jeg ikke sett på om disse har blitt vurdert under samværsspørsmålet. Når jeg skriver om rettens vurderinger, bruker jeg gjennomgående begrepene moment, argument og hensyn om hverandre men i samme betydning.

Etter søk i lovdata fant jeg svært lite rettspraksis fra tingrettene. Jeg henvendte meg derfor til disse på mail, med en forespørsel om avgjørelser etter bl§36 (2) 2.pkt. Det er i alt 63 domstoler i første instans, og jeg fikk svar fra 26 av disse. Dette utgjør en svarprosent på ca. 41 %.

Av disse 26 var det kun fire av disse som hadde en avgjørelse etter bl §36 (2) 2.pkt, og sendte disse til meg²¹. De øvrige tingrettene hadde ikke avsagt slike dommer, eller hadde ikke mulighet til å gjøre så spesifikke søk i sine databaser.

²¹ Via mail fikk jeg tilsendt 10-098873TVI-NOMO, 13-174077TVI-EMSI, 15-193108TVI-VTEL, 12-017980TVI-STRO, 11-054214TVI-STRO.

Etter søk i lovdata og henvendelser til tingrettene i Norge, fant jeg frem til mitt utvalg på 10 dommer fra lagmannsretten og fem avgjørelser fra tingretten. Dommene er fra perioden år 2011-2016, med unntak av en dom fra 2010²².

1.5 Videre fremstilling

I oppgavens neste punkt vil jeg kort redegjøre for gjeldende rett ved avgjørelsen av fast bosted for barn i en barnefordelingssak. I punkt 3 vil jeg redegjøre for vilkåret om «særlige grunner» og de forutsetninger som etter forarbeidene må foreligge.

I punkt 4 vil jeg kort redegjøre for resultatene i de dommene jeg har undersøkt.

I punkt 5 vil jeg undersøke bruken av de hensyn som etter forarbeidene er relevante ved vurderingen av om det i en konkret sak foreligger særlige grunner. Deretter vil jeg i punkt 6 redegjøre for hvilke moment som har blitt tillagt stor vekt ved rettens vurdering, og hvordan noen av hensynene avveies mot hverandre.

I punkt 7 vil jeg gå nærmere inn på om det er noen vesentlige forskjeller i rettens rettsanvendelse, ved vurderingen av om barnets beste er delt bosted eller fast bosted hos en av foreldrene. Endelig foretas en rettspolitisk vurdering av behovet for en bestemmelse som gir retten kompetanse til å idømme delt bosted i en barnefordelingssak.

²² Jf. 10-098873TVI-NOMO

2 Rettslig utgangspunkt ved avgjørelsen av fast bosted

Som hovedregel og utgangspunkt har foreldrene anledning til å avtale hvor barna skal bo fast og omfanget av et eventuelt samvær for samværsforelderen, jf. bl §36. Foreldrene skal i utgangspunktet være de som tar avgjørelser som berører familien, etter at de har lyttet til barna og lagt vekt på deres mening. Når barnelovens utgangspunkt er at foreldrene kan avtale hvordan barnets bostedssituasjon skal løses, taler dette for at enighet mellom foreldrene anses som en viktig verdi i seg selv²³.

Dersom foreldrene ikke blir enige, skal domstolene som hovedregel idømme fast bosted hos en av foreldrene²⁴. Unntak fra denne hovedregel er i de tilfeller hvor det foreligger særlige grunner. Etter bl § 36 (2) 2.pkt kan retten idømme delt bosted, mot den ene eller begge foreldrenes vilje.

Barneloven gir noen lovbestemte føringer for rettens vurdering av barnets bostedssituasjon. I tillegg til de lovbestemte føringene er det gjennom rettspraksis utviklet flere hensyn som er relevante i vurderingen av hvilken bostedsløsning som er til barnets beste.

2.1 Lovbestemte føringer for rettens beslutning

Ved tvist om hvor barnet skal bo er det noen lovbestemte hensyn retten skal legge vekt på ved avgjørelsen.

Etter bl § 48 skal avgjørelser om blant annet hvor barnet skal bo fast «først og fremst» rette seg etter hva som er *det beste for barnet*²⁵. Vurderingen er en rettslig standard som er relativ ut fra hvordan saken ligger an. Om barnets beste vurderingen uttales følgende i NOU:2008:9 pkt.6.1:

«Etter gjeldende rett skal hensynet til barnets beste være det avgjørende kriterium både når foreldrene selv skal avgjøre spørsmål knyttet til barn eller samlivsbrudd, og når spørsmålet

²³ Jf. *Sentrale emner i barneretten*, 2.Utgave 2015, av Lena R.L Bendiksen og Trude Haugli på s.111.

²⁴ Jf.bl § 36 (1)

²⁵ Jf. Grunnloven §104 og barnekonvensjonen artikkel 3 nr.1

skal avgjøres av forvaltningen eller domstolene. Både internasjonale konvensjoner og norske lovregler inneholder bestemmelser om at hensynet til barnets beste skal gå foran konkurrerende interesser. På tilsvarende måte har EMD i sin praksis omkring foreldrenes rett til respekt for familielivet i EMK artikkel 8 i flere avgjørelser uttalt at barnets beste må være et sentralt hensyn. Barnets beste er imidlertid et mangfoldig begrep og har avstedkommet mye diskusjon knyttet til den nærmere fortolkningen. Det er et dynamisk begrep som andre hensyn- også hensynet til likestilling mellom foreldrene- må prøves opp mot. Å søke etter omsorgsløsninger som er til barnets beste, er å søke etter det aktuelle barnets erfaringsverden, hva som kan bidra til oppfyllelse av dette barnets særlige behov og dets muligheter. Både i norsk og nordisk rett ser man en utvikling der fokus i lovgivningen har blitt flyttet fra foreldrene til barnet».

Vurderingen av hva som er barnets beste er basert på psykologfaglige vurderinger og kan endre seg over tid. Vurderingen er vanskelig å sammensatt.

Ordlyden i bl § 48 gir ingen nærmere veiledning om innholdet i barnets beste vurderingen. Hva som er det beste for barnet i den konkrete sak, er en skjønnsmessig vurdering. I Høyesterettspraksis har det blitt utviklet noen momenter som har relevans og kan tillegges vekt i denne vurderingen. Dette vil bli omtalt nærmere i pkt. 2.2.

Dette innebærer at andre hensyn bare subsidiært skal tillegges vekt for rettens avgjørelse. Kun i de tilfeller hvor ingen av løsningene er den klart beste for barnet, kan andre hensyn komme inn ved avgjørelsen²⁶. Hensynet til å beskytte barnet mot vold eller overgrep skal inngå i denne vurderingen, jf. bl § 48 (2).

Det sentrale i enhver sak om barnas faste bosted etter barneloven er at det skal foretas en konkret helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle. Det vil derfor ikke være av betydning hva som er den beste løsningen for mor eller far, men hvilken avgjørelse barnet vil få det best med.

Bl § 31 første og andre ledd omhandler *barnets rett til å uttale seg* i saker som angår personlige forhold for barnet. Det er klart at spørsmål om hvor barnet skal bo er slike

²⁶ Jf. RT-1985-179

«personlige forhold», dette følger også direkte av bestemmelsens ordlyd. Barnets rett til å uttale seg følger videre av Grunnloven §104, og barnekonvensjonens artikkel 12.

Etter lovendring vedtatt 21.juni 2013²⁷, ble ordlyden i bl § 31 andre ledd endret. Etter endringen skal barnets ønske tillegges vekt etter barnets alder. Barn som har fylt syv år, eller yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal gis anledning til å uttale seg. Når barnet har fylt tolv år skal det legges stor vekt på hva barnet mener.

Endringene ble gjort i tråd med barnekonvensjonens artikkel 12, men innebar ingen realitetsendring. Målet med endringene var å presisere at også de yngste barna i større grad skulle bli hørt²⁸.

Bl § 31 innebærer ingen plikt for barnet til å uttale seg i barnefordelingsaker, men gir barnet en rett til å gjøre det²⁹.

Barnets ønske skal tillegges vekt etter blant annet barnets alder og ønskets fasthet. En løsning som går imot barnets klart uttrykte ønske vil kunne skape en uheldig konfliktsituasjon, og dette skal retten ta i betraktning³⁰. Barnets ønske blir imidlertid ikke alltid tillagt avgjørende vekt for rettens avgjørelse. Dersom barnets ønske representerer en ordening som innebærer en risiko for barnet, eller løsningen ikke fremstår som det beste for barnet, kan retten se bort fra ønsket³¹.

2.2 Momenter utviklet gjennom Høyesterettspraksis

Domsutfallet i saker fra Høyesterett har på barnerettens område begrenset prejudikatsverdi. Dette har sammenheng med at retten skal vurdere konkret hva som er til det beste for det enkelte barn. Dommene kan imidlertid vise hvilke momenter som kan tillegges vekt og relevans i konkrete saker³².

²⁷ Jf. LOV-2013-06-21-62 endringslov til barnelova

²⁸ Jf.Prop.85 L (2012-2013) på s.38

²⁹ Jf. Innst.O.Nr.96 (2002-2003) på s.22

³⁰ Jf. RT-1990-669 s.674

³¹ Jf.RT-2007-376.

³² Jf. *Sentrale emner i barneretten* av Lena R.L Bendiksen og Trude Haugli, 2.utgave (2015), på s.112.

Hensynet til *risikoen ved miljøskifte- eller status quo*, inngår i vurderingen av hva som er til det beste for barnet³³. Under denne vurderingen skal retten blant annet vurdere «hvor lenge barnet har vært i sitt nåværende miljø, og hvor festnet det er der, hvor forskjellige miljøene er, og om barnet har hatt kontakt med det aktuelle nye miljøet (særlig om barnet har beholdt kontakten med den av foreldrene som det er aktuelt å flytte til)»³⁴.

Miljøskifte kan innebære bytte av omsorgsperson, bomiljø, naboer, venner eller slektninger³⁵. I forhold til de minste barna vil risikoen for miljøskifte tillegges stor vekt, og det er særlig den personlige tilknytningen til omsorgspersonene som trekkes frem³⁶. For de eldre barna er det særlig bolig, venner, skolekrets og fritidsaktiviteter, samt deres tilknytning til dette som blir trukket frem under vurderingen.

Momentet vil tillegges større vekt jo lenger unna hverandre foreldrene bor, og jo dårligere kontakten mellom barnet og den forelder barnet ikke har bodd hos har vært.

Hensynet til *mest mulig samlet foreldrekontakt* er et moment som kan vektlegges og har relevans i barnefordelingssaker³⁷. Både barnekonvensjonen og barneloven bygger på at det er viktig for barnet å ha kontakt med begge foreldre³⁸. Retten vil her vurdere hvem av foreldrene som vil bidra til at barnet får mest mulig kontakt med begge sine foreldre.

Foreldrenes personlige forutsetninger og egenskaper vil også være sentral i en barnefordelingssak³⁹. Domstolene skal finne frem til hvor det er best for barnet å bo, og da vil foreldrenes egenskaper stå sentralt. Retten vil under dette momentet vurdere hvem av foreldrene som i best mulig grad kan oppfylle de forpliktelser foreldreansvaret innebærer, herunder deres evne til å gi barnet omsorg og kjærlighet⁴⁰.

³³ Jf. NOU 2008:9 punkt 6.3 og Rt-1993-998.

³⁴ Jf. NOU 1977:35 på s.63

³⁵ Jf. *Barn og foreldre* av Lucy Smith og Peter Lødrup, 7.utgave 2006, på s.141

³⁶ Jf. *Barn og foreldre* av Lucy Smith og Peter Lødrup, 7.utgave 2006, på s.143

³⁷ Jf. RT-2010-216

³⁸ Jf. Barnekonvensjonen artikkel 9 nr.3 og bl§42 (1).

³⁹ Jf. RT-1989-176

⁴⁰ Jf. *Sentrale emner i barneretten*, av Lena R.L Bendiksen og Trude Haugli 2.utgave 2015, s.125 (heretter *Sentrale emner i barneretten*)

Et annet moment av relevans er *foreldrenes evne til å gi barnet stabile og trygge oppvekstsvilkår*⁴¹. Under denne vurderingen vil retten se på foreldrenes arbeidssituasjon, bomiljø, om familiesituasjonen fremstår som stabil, og hvilke utviklingsmuligheter barnet kan tilbys hos hver av foreldrene⁴².

Splittelse av søskenpar i en barnefordelingssak bør som hovedregel ikke finne sted⁴³. Siden retten skal foreta en konkret vurdering for det enkelte barn, forekommer det imidlertid at søskenpar blir splittet⁴⁴. Hensyn som kan tale for at en søskenflokk blir delt er blant annet barnas egne ønsker, at det er stor aldersforskjell, at søsknene ikke fungerer godt sammen, eller at søskenflokken er så stor at foreldrene hver for seg ikke kan ta seg av alle samtidig⁴⁵.

Hvem av foreldrene barnet har den *sterkeste følelsesmessige tilknytningen til*, og hvem som har hatt den *faktiske omsorgen for barnet under samlivet* vil også kunne ha betydning for rettens avgjørelse, men skal tillegges avtagende vekt frem mot skolealder⁴⁶.

Påstander om at barnet har blitt utsatt for *vold eller seksuelle overgrep* må også vurderes av retten⁴⁷. I dette ligger en vurdering av risikoen for at en av barnets foreldre og barnet selv ikke får bo sammen eller ha samvær, og risikoen for at barnet kan bli utsatt for et slikt forhold på nytt⁴⁸.

I en sak hvor retten skal vurdere om den beste bostedsløsningen for barnet er delt bosted, vil disse momentene ha relevans for rettens vurdering. I forarbeidene er det imidlertid oppstilt flere forutsetninger som normalt må være til stede, dersom retten skal idømme delt bosted⁴⁹.

⁴¹ Jf. RT.1986-997

⁴² Jf. *Sentrale emner i barneretten*, på s.127.

⁴³ Jf. RT-1990-198

⁴⁴ Jf. RT-1983-266

⁴⁵ Jf. *Sentrale emner i barneretten*, på s.129-130.

⁴⁶ Jf. Inns.O.nr.30 (1980-81) på s.14

⁴⁷ Jf. RT-1989-320

⁴⁸ Jf. *Sentrale emner i barneretten*, På s. 131

⁴⁹ Jf. Ot.prp.nr.104 (2008-2009) kap.14, til §36

3 Vilkår om «særlege grunnar», jf. bl § 36 (2) 2.pkt.

Etter bl § 36 (2) 2.pkt kan retten idømme en ordning med delt bosted for sakens barn, «dersom det ligg føre særlege grunnar».

Bestemmelsens andre ledd andre punktum kom inn etter en lovendring i 2010⁵⁰.

Bestemmelsens ordlyd alene gir imidlertid lite veiledning om det nærmere innholdet i kravet om «særlege grunnar».

Spørsmålet om hva som regnes som «særlege grunnar» i den enkelte sak er behandlet i forarbeidene⁵¹. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det blant annet sees hen til den forskning som foreligger på området, jf.Ot.prp.nr.104 (2008-2009) punkt 8.4.3. Her vises det til blant annet en undersøkelse utført av Kristin Skjørten med flere⁵². I denne undersøkelsen uttales blant annet følgende:

«For det første er det bred enighet om at delt bosted forutsetter mye samarbeid mellom foreldrene. Hvis det er høyt konfliktnivå mellom foreldrene, anses ikke delt bosted å være en god løsning på barnefordelingen. For det andre påpekes at løsningen krever at foreldrene bor i nærheten av hverandre. Barna bør gå i en skole eller barnehage og kunne opprettholde kontakt med venner og delta i fritidsaktiviteter fra begge hjem. For det tredje må barna trives med en slik ordning. Det legges dermed vekt på at barn er forskjellige, og at samværsordningen må tilpasses individuelt.»

I forarbeidene fremgår det tydelig at bestemmelsen er en «snever unntaksregel». Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal retten foreta en konkret vurdering av hva som er best for det enkelte barn⁵³. I vilkåret om at det må foreligge særlige grunner, ligger videre et strengere krav til visshet om at dette vil være til barnets beste, enn i andre tilfeller⁵⁴.

⁵⁰ Jf. Lov 8.april 1981 nr.7 endret ved Lov 9.april 2010 nr.13

⁵¹ Jf. Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) kap.14 Merknader til de enkelte paragrafer, til §36.

⁵² Se blant annet en undersøkelse utført av institutt for samfunnsforskning, *Delt bosted*, av Krisitn Skjørten, Rolf Barlindhaug og Hilde Lindèn, Oslo 2006.

⁵³ Jf. Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) kap.14 Merknader til de enkelte paragrafer, til §36

⁵⁴ Jf. Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) kap. 8 punkt 8.4.3

Det er videre oppstilt flere forutsetninger som må være tilstede for at man kan si at det foreligger «særlege grunnar»: nær geografisk avstand mellom hjemmene, mulighet til å opprettholde kontakt med venner og fritidsaktiviteter fra begge hjem, foreldrene må kunne samarbeide, det må ikke være et høyt konfliktnivå, og barnet må trives med en slik ordning.

Om høyt konfliktnivå er det sagt følgende veiledende i NOU 2008:9 under pkt. 6.2:

«Et barn kan fort oppleve utrygghet når foreldrene har en konflikt som er ute av kontroll og som de ikke klarer å løse selv. Barn ønsker fravær av konflikt mellom foreldrene og opplever gjerne dårlig samvittighet og lojalitetsvansker så lenge konflikten pågår. Konflikter om omsorgsorganisering og praktisering av omsorg rammer barnet direkte. Dersom en av foreldrene blander seg altfor mye inn i og kontrollerer den andres liv, eller en av foreldrene uberettiget avskjærer den andre fra kontakt, er det den samlede kvaliteten på barnets oppvekstbetingelser som reduseres. I verste fall kan sterke og vedvarende konflikter gi svært negative effekter på barns utvikling, både sosialt, atferdsmessig og følelsesmessig».

Domstolene må også være overbevist om at en ordning med delt bosted er til det beste for barnet, ved tvil skal domstolen idømme fast bosted hos en av foreldrene. Forutsetningene skal foreligge på domstidspunktet, og retten skal ikke falle ned på en mindre god løsning av hensyn til rettferdighet mellom foreldrene. Det vil videre ikke være tilstrekkelig at foreldrene er like gode omsorgspersoner, eller at barnet er like knyttet til begge foreldrene.

Etter forarbeidene vil en løsning med delt bosted som et utgangspunkt ikke være aktuelt for barn under sju år⁵⁵. Dette er begrunnet i at det foreligger lite forskning på området, og videre at disse antas å være mer sårbare og ha et større behov for stabilitet enn de eldre barna⁵⁶.

⁵⁵ Jf. Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) Kap.8 punkt 8.4.3

⁵⁶ Jf.Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) Kap.8 punkt 8.4.3

4 Rettspraksis fra tingretten og lagmannsretten år 2011-2016

Ved undersøkelsen av innholdet i vilkåret om særlige grunner, vil jeg ta utgangspunkt i de forutsetningene som etter forarbeidene skal foreligge før retten idømmer delt bosted. Jeg vil deretter ta for meg ytterligere momenter som domstolene etter undersøkelsen har lagt vekt på, ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner.

Mitt utvalg består av 15 dommer fra lagmannsretten og tingretten. Dette er ikke et stort antall dommer, men er representativt for rettens bruk av bestemmelsen. Utvalget viser videre at bestemmelsen ikke er brukt i særlig stor utstrekning siden lovendringen, og at man derfor befinner seg på noe oppløyd mark.

4.1 Utfallet av dommene

Av de 15 dommene i mitt utvalg idømte retten delt bosted i åtte av sakene. I sju av sakene ble dommens utfall at barnet skulle bo fast hos en av foreldrene.

Tabell 1: Rettens avgjørelse inndelt etter alder⁵⁷

Barnets alder	Delt bosted	Fast hos mor	Fast hos far
12 år og yngre	7	1	3
Sju til 12 år	8	1	4
Under sju år	1	1	2
Totalt	16	3	9

Fra lovendringen i 2010 og frem til 2016, har det på bakgrunn av min undersøkelse blitt idømt delt bosted for 16 barn. Foreldrene har påstått en ordning med delt bosted i syv av sakene, og disse 12 barna har fått fast bosted hos enten mor eller far.

En sak i mitt utvalg ble avsagt under dissens. I LA-2013-170118 omhandlet dissensen i hovedsak hvorvidt det var en reell risiko for at barnas mor måtte selge huset dersom barna

⁵⁷ Inndelt etter alder da delt bosted etter forarbeidene ikke anbefales for barn under sju år.

fikk delt bosted, eller ikke. Dersom mor måtte selge huset forelå det en risiko for miljøskifte for barna.

5 Rettspraksis- Sentrale argumenter

5.1 Det beste for barnet, jf. bl § 48

Hensynet til barnets beste har blitt trukket frem som et sentralt moment for rettens avgjørelse, i alle dommene i mitt utvalg. Som eksempel vises til LG-2015-49136 hvor retten uttaler:

«Det er barnets beste som er kriteriet for rettens avgjørelse om fast bosted».

Bestemmelsen i bl § 36 (2) 2.pkt er en snever unntaksregel. Etter forarbeidene innebærer dette blant annet at domstolene må være overbevist om at en løsning med delt bosted vil være til det beste for barnet. Ved tvil skal domstolene idømme fast bosted hos en av foreldrene.

I flere dommer viser retten til at de er overbevist om at en løsning med delt bosted vil være til det beste for barnet. I rettens merknader kan man lese at dette bygger på en konkret og samlet vurdering. Som eksempel nevnes LG-2011-91169 hvor retten uttaler at de etter en konkret og samlet vurdering er overbevist om at delt bosted ville være til barnas beste.

Når retten har funnet at en løsning med delt bosted ikke ville være til det beste for barnet, har denne vurderingen ofte blitt begrunnet i blant annet foreldrenes konfliktnivå eller manglende evne til samarbeid⁵⁸.

I LA-2014-204902 fant retten at det ikke forelå særlige grunner for å idømme delt bosted. I denne saken uttaler retten at «det kreves godt samarbeid for at en slik ordning skal være til barnas beste». Det blir videre uttalt at når foreldrene er uenige om at delt bosted er til det beste for barnet, foreligger det en uenighet som foreldrene må kompensere for. I denne saken fant retten at samarbeidet mellom foreldrene ikke var tilstrekkelig, og retten var derfor ikke overbevist om at delt bosted var til det beste for barnet.

⁵⁸ Jf. LF-2012-193666, LB-2015-109494, 11-054214TVI-STRO og LA-2014-204902.

5.2 Barnets ønske, jf. bl § 31

Et moment i vurderingen av om det foreligger særlige grunner etter bl § 36 (2) 2.pkt, er etter forarbeidene at barnet selv trives med en slik ordning. At barnet selv trives med en slik ordning, gir uttrykk for at barnet skal gis anledning til å uttale seg i saken. Det følger videre av forarbeidene at det ikke er tilstrekkelig at barnet «vil kunne klare å leve med delt bosted»⁵⁹.

Mitt utvalg omfatter 28 barn, herunder 12 søskenpar og tre enebarn. I tråd med aldersgruppene bl § 31 deles inn i, har jeg vurdert barnas ønske inndelt etter alder.

Tabell 2: Oversikt over hvor mange barn som har uttalt seg

Barnas alder	Barnet har uttalt seg	Barnet har ikke fått anledning til å uttale seg	Barnet ønsket/klarte ikke å uttale seg, men har fått anledning
12 år og eldre	10	0	1
Sju til 12 år	11	0	2
Under sju år	0	4	0
Totalt	21	4	3

Tabell 2: Oversikt over barnas ønsker og utfallet av dommene

Barnas alder	Ønsket delt bosted	Dom i samsvar med ønsket om delt bosted	Ønsket fast bosted hos en av foreldrene	Dom i samsvar med ønsket om fast bosted hos den ene	Ønsket ikke/klarte ikke å uttale seg

⁵⁹ Jf. Ot.prp.nr.104 (2008-2009) kap.14 Merknader til de enkelte paragrafene, til §36.

12 år og eldre	6	4	4	1	1
Sju til 12 år	6	5	5	2	2
Under sju år	0	0	0	0	4
Totalt	12	7	9	3	7

Av tabell 1 kan man se at alle barna i alderen 12 år og oppover enten har fått mulighet til å uttale seg, eller har uttalt seg i saken. Kun ett av barna har ikke uttalt seg direkte, men dette skyldtes barnets særlige behov⁶⁰.

Barna i aldersgruppen sju til 12 år har i likhet med den eldste gruppen av barn også uttalt seg, eller fått muligheten til å uttale seg.

For barna under syv år kan man av tabell 1 se at disse ikke har uttalt seg. Her er det imidlertid vanskelig å vite om barnet har blitt spurt om det ønsket å uttale seg eller ikke. I de fleste dommene som omfatter de yngste barna blir ikke barnets uttalte ønske eller barnets rett til å uttale seg nevnt i rettens merknader. Man kan se at retten heller vurderer barnet/barnas personlige tilknytning til hver av foreldrene.

De fleste barna har fremmet sitt ønske gjennom samtaler med sakkyndig, eller i samtaler med en dommer.

Av de barna som har ønsket en ordning med delt bosted, har barna fått en dom i samsvar med sitt ønske i ca. 58 % av dommene. I alle dommene hvor retten har idømt delt bosted fremgår barnas ønsker i rettens merknader.

Barnets uttalte ønske blir ofte vurdert i forhold til barnets alder og fungering⁶¹. Som eksempel nevnes LB-2015-109494, hvor retten uttalte at barnet var «en velfungerende gutt med normal kognitiv utvikling», og retten skulle derfor «vektlegge hans mening».

⁶⁰ Jf. 13- 174077TVI-EMSI

⁶¹ Se mer om dette i avhandlingens punkt 5.6

Når retten har vurdert barnets uttalte ønske, har de også sett på om ønsket fremstod som klart, eller om dette var påvirket av foreldrene. Som eksempel nevnes LH-2012-113187, hvor barnet hadde uttrykt et ønske om delt bosted i samtale med dommeren for tingretten. Barnet, en syv år gammel jente, hadde også spontant gitt uttrykk for at hun ønsket delt bosted ovenfor en SFO-ansatt. Retten la dette til grunn som støtte for at ønsket om delt bosted var barnets oppriktige mening.

I LA-2013-170118 vurderte retten det slik at endringene i de to eldste barnas ønske for lagmannsretten, fra delt bosted i tingretten til mest hos mor for lagmannsretten, grunnet i påvirkning fra mor. Barna var 16 og 11 år gamle, og fikk ikke en dom i samsvar med sitt endrede ønske. Det yngste barnet på åtte år hadde ikke endret syn på bostedsspørsmålet, og dommen ble i samsvar med hans ønske. Det ble imidlertid ikke lagt avgjørende vekt på barnets ønske alene.

15-193108TVI-VTEL omhandlet to barn på sju og åtte år. Barnet på åtte år hadde uttrykt et klart ønske om å bo fast hos begge foreldre. Ved vurderingen av barnets ønske kan man i rettens merknader se at dette ble tolket i lys av hennes alder og lojalitet til begge foreldrene, og retten la derfor ikke avgjørende vekt på barnets ønske.

5.3 Nær geografisk avstand

I noen dommer er det vanskelig å skille mellom rettens vurdering av hensynet til risikoen for miljøskifte, og vurderingen av vilkåret om nær geografisk avstand. Vurderingene går noe over i hverandre, men for å skille disse har jeg nedenfor lagt inn dommene hvor retten ikke vurderer dette momentet direkte under «vilkår om nær geografisk avstand er ikke nevnt» i tabellen.

Tabell 3: Bruken av vilkåret om nær geografisk avstand

	Vilkår om nær geografisk avstand er ikke nevnt	Vilkår om nær geografisk avstand er nevnt	Vilkår om nær geografisk avstand er oppfylt
Idømt delt bosted	0	8	7
Idømt fast bosted hos en av foreldrene	5	2	2
Totalt	5	9	9

Vilkåret om nær geografisk avstand ble nevnt i alle åtte dommene hvor retten har idømt en ordning med delt bosted for sakens barn.

Undersøkelsen viser at vilkåret om nær geografisk avstand er en viktig forutsetning for at delt bosted skal være til det beste for barnet. I de åtte sakene hvor vilkåret ble tatt opp, fant retten også at dette vilkåret var oppfylt.

I de fleste dommene hvor hensynet ble nevnt har retten sett på barnet/barnas mulighet til å opprettholde kontakten med venner, skole og fritidsaktiviteter fra begge hjem. Den konkrete avstanden mellom foreldrenes hjem ble også nevnt i mange av dommene.

I LH-2011-85527 fant retten at vilkåret om nær geografisk avstand var oppfylt. Foreldrene bodde bare noen hundre meter fra hverandre, og avstanden til skole og nærmiljø var tilnærmet den samme.

I 12-017980TVI-STRO bodde foreldrene 3 kilometer fra hverandre. I denne saken var også vilkåret om nær geografisk avstand oppfylt. Barna kunne opprettholde kontakten med vennene sine fra begge hjem.

5.4 Risikoen ved miljøskifte

Risikoen ved miljøskifte eller hensynet til status-quo, inngår i vurderingen av hva som vil være det beste for barnet etter bl § 48. Det er derfor et relevant moment ved vurderingen av barnets bostedssituasjon.

Som nevnt under punkt 5.3 vil vurderingen av hensynet til risikoen for miljøskifte knytte seg til flere momenter som også inngår i vurderingen av forutsetningen om nær geografisk avstand. Som eksempel nevnes barnas mulighet til å opprettholde kontakt med venner og fritidsaktiviteter fra begge hjem, som står sentralt under vurderingen av begge hensyn.

Tabell 4: Bruken av hensynet til risikoen for miljøskifte

	Risikoen for miljøskifte er nevnt	Risikoen for miljøskifte er ikke nevnt
Endret bostedsordning fra fast bosted hos den ene, til delt bosted	1	0
Endret bostedsordning fra delt bosted, til fast bosted hos den ene	3	2
Opprettholdt eksisterende ordning med delt bosted	7	0
Opprettholdt ordning med fast bosted hos den ene	1	1
Totalt	12	3

Hensynet til risikoen for miljøskifte er nevnt i 12 av 15 dommer i mitt utvalg. Av de dommene i mitt utvalg hvor retten fant at det forelå særlige grunner, ble dette momentet vurdert i alle dommene.

På bakgrunn av undersøkelsen kan man se at retten i de fleste sakene hvor partene tidligere har praktisert delt bosted, har videreført denne ordningen som den beste for barna. Når retten har vurdert risikoen ved miljøskifte, har retten vurdert barnas tilknytning både til det ytre miljø og tilknytningen til foreldrene. For de eldste barna er det særlig tilknytningen til venner, skolekrets og fritidsaktiviteter som vurderes. For de yngste barna er det særlig bytte av omsorgsperson som er tema.

I de fem dommene hvor retten har gått bort fra en tidligere praktisert ordning med delt bosted og over til en ordning med fast bosted hos den ene, har retten ofte gitt vurderingen av hensynet til status-quo liten oppmerksomhet. I 11-054214TVI-STRO og LF-2012-193666 er ikke dette momentet nevnt. Undersøkelsen tyder på at i de tilfellene hvor partene tidligere har praktisert delt bosted, vil ikke risikoen for miljøskifte være like stor dersom barnet nå skal bo fast hos en av foreldrene. Barnet/barna antas å være like kjent med det ytre miljøet i begge hjem, og har hatt god kontakt med begge foreldre.

I 13-174077TVI-EMSI fant retten at det ikke var noen «vesentlige farer ved miljøskifte». Far ønsket å overta partenes tidligere felles bolig, og mor skulle finne seg en bolig i nærheten. Barna i denne saken var 14 og 17 år gamle, og man kan se at retten vurderer det ytre miljøet.

LB-2015-109494 omhandlet to barn på 10 og 12 år. I denne saken ble barnas bostedssituasjon endret fra fast hos begge til fast hos den ene av foreldrene. Retten uttalte at det var en risiko forbundet med et ytre miljøskifte dersom barna skulle flytte sammen med mor. Barna var godt integrert i nærmiljøet gjennom skole, fritidsaktiviteter, venner og familie.

I LF-2016-11791 kan man se at retten vurderer tilknytningen til foreldrene ved vurderingen av dette hensynet for de minste barna. Barnet i denne saken var tre år, og retten la til grunn at barnet ikke hadde større tilknytning til den ene enn den andre.

LA-2013-170118 ble avsagt under dissens. Dissensen handlet i hovedsak om hvorvidt det var en reell risiko for miljøskifte for sakens barn eller ikke, dersom retten idømte en ordning med delt bosted. I utgangspunktet hadde foreldrenes bomiljø like forutsetninger for barna med tanke på skole, omgang med venner og fritidsaktiviteter. Flertallet fant at det ikke forelå en reell risiko for at mor måtte flytte pga. økonomiske årsaker, dersom barna skulle bo fast hos begge foreldre. Mindretallet la til grunn at det forelå en reell risiko for at mor måtte flytte, og gikk således inn for at barna burde få fast bosted hos henne.

5.5 Foreldrenes konfliktnivå

Foreldrenes konfliktnivå er et sentralt tema ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner etter bl § 36 (2) 2.pkt. Ved en ordning med delt bosted skal foreldrene i fellesskap ha den avgjørelsesmyndighet som ligger til bostedsforelderen etter bl § 37. Dette forutsetter et godt samarbeid mellom foreldrene, og det er klart at dersom foreldrene har et høyt konfliktnivå vil dette kunne gjøre et slikt samarbeid vanskelig.

Tabell 5: Oversikt over rettens vurdering av konfliktnivået mellom partene

	Idømt delt bosted	Bosted hos den ene av foreldrene
Foreldrenes konfliktnivå var høyt	3	5
Foreldrenes konfliktnivå var lavt	5	1
Foreldrenes konfliktnivå er ikke nevnt	0	1
Totalt	9	7

Hensynet til foreldrenes konfliktnivå ble nevnt i 14 av dommene i mitt utvalg. I de dommene hvor retten fant at det forelå særlige grunner for å idømme en ordning med delt bosted, ble momentet nevnt i alle dommene.

På bakgrunn av undersøkelsen kan man imidlertid se at retten i noen tilfeller har idømt en ordning med delt bosted, selv om konfliktnivået mellom partene har vært høyt.

I 13-174077TVI-EMSI hadde et av to søsken særlige behov og bodde noe av tiden på et avlastningshjem. Saken omhandlet to søsken, og det ble idømt delt bosted kun for det barnet med særlige behov. I rettens merknader kan man se at retten vurderer hvorvidt barna har blitt påvirket av foreldrekonflikten forut for rettskonflikten, og hvilken bostedsløsning som på best mulig måte skjermer barna for voksenkonflikten fremover.

12-017980TVI-STRO omhandlet en gutt på 12 år. Konflikten mellom foreldrene handlet i hovedsak om økonomi, og retten vurderte det slik at en løsning med delt bosted derfor ville

dempe konflikten. Man kan i denne saken se at retten vurderer hvordan foreldrekonflikten vil kunne utvikle seg ved de forskjellige bostedsalternativene, og finner at partene ved delt bosted ville få mindre å krangle om. Retten vurderer også hvem av foreldrene som best har evnet å skjerme barna for voksenkonflikten, og uttaler at far var den som aktivt hadde involvert barna i voksenkonflikten på en uheldig måte.

I LH-2012-113187 hadde en av foreldrene fremsatt påstander om at den andre parten blant annet utsatte barna for voldsbruk. Hovedtema for foreldrekonflikten hadde vært mors bekymring for hvordan barna hadde det sammen med sin far. Retten fant at det ikke var grunnlag for en slik bekymring, og at det samlede inntrykket for retten talte for at mor hadde vært den mest konfliktrivende av partene.

I avgjørelsene hvor retten fant at konfliktnivået mellom foreldrene var lavt, har foreldrekonflikten i hovedsak omhandlet andre forhold enn barna. I LA-2013-170118 omhandlet konflikten i hovedsak økonomi. I denne saken uttaler retten at konflikten «ikke er av en slik art eller intensitet» at det hindret anvendelse av bl§36 (2) 2.pkt.

I LG-2011-91169 uttaler retten at foreldrene hadde en «stor uenighet» om hvordan ting skulle løses, men at partene «kommuniserer på en høflig og saklig måte med hverandre...Det er ingen utskjelling eller sinte meldinger mellom dem, som er typisk ved et høyt konfliktnivå». Retten fant på denne bakgrunn at det ikke var et høyt konfliktnivå mellom partene.

I flere av sakene har foreldrene klart å skjerme barna for voksenkonflikten. I LG-2015-49136 vurderte retten det slik at konfliktnivået mellom partene ikke lengre var høyt, og at foreldrene evnet å skjerme barna for konflikten. I denne saken fant retten at det forelå særlige grunner for å idømme en bostedsordning med delt bosted.

Undersøkelsen viser at retten uavhengig av partenes høye konfliktnivå, i noen tilfeller anvender unntaksregelen om delt bosted. Retten foretar imidlertid en konkret vurdering av partenes påstander om deres konfliktnivå, og legger ikke på bakgrunn av deres påstander til grunn at det foreligger et høyt konfliktnivå mellom partene.

5.6 Foreldrenes evne til å samarbeide

Foreldrenes evne til å samarbeide er etter forarbeidene en forutsetning for at en ordning med delt bosted skal fungere til det beste for barnet. Delt bosted forutsetter at foreldrene i fellesskap treffer avgjørelser etter bl § 37. Foreldrenes samarbeidsevne blir ofte påvirket av foreldrenes konfliktnivå.

Tabell 6: Oversikt over rettens vurdering av foreldrenes samarbeidsevner

	Idømt delt bosted	Idømt fast bosted hos en av foreldrene
Foreldrene samarbeider godt	5	0
Foreldrene har samarbeidsproblemer	1	6
Samarbeidsevne er ikke nevnt	2	1
Totalt	8	7

Foreldrenes evne til å samarbeide er nevnt i 12 av 15 dommer i mitt utvalg. I de dommene hvor retten har idømt en ordning med delt bosted, har momentet blitt nevnt i seks av åtte dommer.

Når retten vurderer foreldrenes samarbeidsevner, vurderer de ofte om foreldrene kommuniserer på et saklig nivå, om de samarbeider om barna i det daglige og om de har skjermet barna for de uoverensstemmelser de har hatt.

I tre av dommene har retten ikke vurdert foreldrenes samarbeidsevner. I disse dommene kan man imidlertid se at retten har vurdert foreldrenes konfliktnivå inngående. Dette kan tale for at dersom foreldrene har et høyt konfliktnivå, er det ikke nødvendig å vurdere foreldrenes samarbeidsevner. Det er ofte slik at foreldrenes evne til å samarbeide, blir påvirket av partenes konfliktnivå. Motsatt vil et lavt konfliktnivå mellom foreldrene ofte tale for at foreldrene også har et godt samarbeid.

I 12-017980TVI-STRO vurderte retten foreldrenes evne til å samarbeide om barna i det daglige. Foreldrene hadde ikke klart og blitt enige om oppfølgingen av barnet i forhold til blant annet fritidsaktiviteter, og retten uttalte at foreldresamarbeidet ikke var tilstrekkelig til at en ordning med delt bosted ville fungere. I rettens merknader kan man imidlertid lese at det måtte være mulig for foreldrene å fokusere på hvordan de selv kunne endre seg, for å på den måten bidra til et bedre samarbeid. Retten idømte en ordning med delt bosted i denne saken.

Av forarbeidene er det klart at det er situasjonen på domstidspunktet som skal være avgjørende for rettens resultat. Da dette var den eneste dommen hvor retten har idømt en ordning med delt bosted på tross av foreldrenes manglende samarbeid, vil dette funnet få begrenset vekt for min undersøkelse.

5.7 Barnets alder og fungering

En ordning med delt bosted er etter forarbeidene i utgangspunktet ikke aktuelt for barn under sju år. Dette blir begrunnet med at man har for lite forskning på området, og at små barn antas å være mer sårbare og ha større behov for stabilitet⁶².

De fleste dommene inneholder en beskrivelse av barnet og dets fungering, dette blir ofte vurdert opp mot foreldrenes omsorgskompetanse. I LG-2011-91169 hadde barnet spesielle utfordringer i hverdagen, og retten vurderte hvem av foreldrene som på best mulig måte imøtekom disse. Det ble lagt til grunn at begge foreldrene så barnet og at hun hadde spesielle behov. Begge foreldrene hadde dermed tilstrekkelig omsorgskompetanse.

13-174077TVI-EMSI omhandler to søsken på 14 og 17 år, hvor det eldste barnet hadde spesielle behov. Retten fant at barna i stor grad hadde blitt påvirket av voksenkonflikten, og at det derfor var viktig å komme frem til en løsning som skjermet de fra voksenkonflikten. En konkret vurdering av barnas fungering førte imidlertid til at retten idømte delt bosted for barnet med særlige behov, men fast hos en av foreldrene for det andre barnet.

⁶² Jf. Ot.Prp.Nr.104 (2008-2009) kap.8 punkt 8.4.3

Tabell 7: Barnets alder og delt bosted

Barnets alder	Idømt delt bosted	Bosted hos en av foreldrene
Under sju år	1	3
Fra sju til 12 år	10	7
Over 12 år	5	2
Totalt	16	12

Resultatet av min undersøkelse viser at delt bosted i hovedsak har blitt idømt for barn over sju år.

I en av sakene viser retten til at barn i alderen opp mot åtte år, befinner seg i det nedre alderssjiktet for en ordning med delt bosted⁶³. I flere dommer blir det gjerne vist til uttalelsene i forarbeidene om barnets alder og delt bosted.

I en sak siden lovendringen har retten idømt en ordning med delt bosted for et barn under sju år. LH-2012-113187 omhandlet et søskenpar på sju og seks år. Ved avgjørelsen ble det vist til at barna hadde praktisert delt bosted forut for rettstvisten, og at barnas fungering med en slik ordning var god. Det ble også vist til at «det barnet som er gammelt nok til å uttale seg, ønsker at ordningen skal fortsette».

Retten vurderte også en løsning med delt bosted for et barn på tre år i LF-2016-11791. Lagmannsretten viste her til barnets alder, og at det i utgangspunktet ikke var aktuelt å idømme en ordning med delt bosted for barn under sju år. Ved vurderingen av om det forelå særlige grunner vurderte retten om barnet var knyttet til venner i nærheten av fars bosted, og hvem av foreldrene som kunne tilby mest stabilitet, enhetlig og konsekvent barneoppdragelse.

⁶³ Jf. 15-193108TVI-VTEL

5.8 Foreldrenes omsorgskompetanse

Tabell 8: Oversikt over bruken av hensynet til foreldrenes omsorgskompetanse

	Idømt delt bosted	Idømt fast bosted hos en av foreldrene
Foreldrenes omsorgskompetanse er ikke nevnt	0	1
Foreldrenes omsorgskompetanse er tilnærmet like god	7	5
En av foreldrene har bedre omsorgskompetanse	1	1
Totalt	8	7

Under dette momentet vurderer retten flere sider av foreldrene som kan ha betydning for deres evner til å ta seg av barnet. Retten vurderer blant annet foreldrenes økonomiske situasjon, bostedssituasjonen, hvordan de praktiserer oppdragelsen av barna og deres personlige egenskaper.

Av dommene i mitt utvalg ble hensynet til foreldrenes omsorgskompetanse nevnt i 12 av dommene. I de dommene hvor retten fant at det forelå særlige grunner, har foreldrenes omsorgskompetanse blitt nevnt i alle åtte dommene.

Når retten vurderer partenes personlige egenskaper blir det ofte vist til sakkyndige uttalelser, men i flere av dommene har også retten selv kommet med en vurdering av foreldrenes omsorgskompetanse og personlige egenskaper basert på partenes oppførsel gjennom forhandlingene. Lagmannsretten og tingretten møter partene i saken, og har på bakgrunn av dette et godt grunnlag for å kunne uttale seg om hvordan partene fremstår for retten.

I LH-2011-85527 ble det reist noe tvil om fars evne til å håndheve gode rutiner i forhold til barna, daglige gjøremål og grensesetting. Retten la imidlertid vekt på den sakkyndiges vurdering, hvor den sakkyndige var noe i tvil om det egentlig var vesentlige forskjeller i

hvordan foreldrene håndterte hverdagen for barna. Retten fant at det ikke forelå slike vesentlige forskjeller i hvordan partene håndterte hverdagen, og kom frem til at også far hadde god omsorgskompetanse. Retten uttalte videre at partene utfylte hverandre med tanke på barnas behov for omsorg.

I flere saker har retten bare konstaterer at omsorgskompetansen er god hos begge foreldre. Som eksempel nevnes 10-098873TVI-NOMO hvor retten uttaler at «begge foreldre kan åpenbart på hver sin kant tilby barna gode og trygge oppvekstvilkår, både i dag og i tiden som kommer». I de sakene hvor retten fant at det forelå særlige grunner, har foreldrenes omsorgskompetanse vært tilnærmet like god i seks av åtte saker.

I flere av sakene fant retten at foreldrene hadde god omsorgsevne hver for seg, men at det ikke forelå særlige grunner for å idømme delt bosted⁶⁴. I noen saker kan man imidlertid se at foreldrenes høye konfliktnivå har påvirket foreldrenes omsorgskompetanse. I 13-174077TVI-EMSI uttaler retten at «samlet sett svekker saken begge foreldrenes omsorgsevne gjennom det høye konfliktnivået som er mellom dem».

5.9 Øvrige momenter

Barnets følelsesmessige tilknytning blir nevnt i noen av dommene i mitt utvalg. Blant de åtte dommene hvor retten har landet på en avgjørelse om delt fast bosted, har retten gitt en beskrivelse av barnets tilknytning til foreldrene i tre av dommene. Som eksempel nevnes LA-2013-170118 hvor retten uttaler at det ikke er forskjeller i barnas følelsesmessige tilknytning til foreldrene. I de sju dommene hvor retten falt på en avgjørelse om fast bosted hos en av foreldrene, har retten gitt en beskrivelse av barnets følelsesmessige tilknytning i to av dommene.

Hensynet til best / mest samlet foreldrekontakt ble nevnt i seks av dommene i mitt utvalg. I LG-2011-91169 kan man i rettens merknader lese at retten har lagt vekt på at barna ved delt bosted vil få en bedre mulighet til å opprettholde og utvikle en nær kontakt med begge foreldrene. I LG-2015-49136 ville hensynet til samlet foreldrekontakt ikke bli bedre ivaretatt ved en annen omsorgsløsning enn den allerede praktiserte delte løsningen.

⁶⁴ Jf. RG-2011-490

Påstander om seksuelle overgrep og vold ble vurdert av retten i to av dommene⁶⁵. Retten fant i begge sakene at det ikke var grunnlag for bekymring rundt dette, og en risiko for dette ble ikke vektlagt i rettens avgjørelse. Påstandene ble imidlertid vurdert mot foreldrenes personlige egenskaper, og hadde negativ innvirkning på deres fungering som foreldre. I 13-174077TVI-EMSI hadde barnas far mistanke om at barnas mor utsatte barna for vold. I rettens merknader kan man lese at mors handlinger ikke var av en slik art at hun ikke var skikket til å ha omsorgen for barna, men at dette hadde innvirkning på fars fungering som forelder.

Hensynet til *ikke å splitte søsken* ble nevnt i fire saker, uten at dette momentet trakk i noen retning. I de fleste dommene ble det bare konstatert at barna skulle ha samme bostedsordning. I en av sakene uttalte retten at barna var nært knyttet til hverandre, og at det ville være uheldig å skille dem⁶⁶.

⁶⁵ Jf. LH-2012-113187, 13-174077TVI-EMSI

⁶⁶ Jf. 10-098873TVI-NOMO

6 Hva kjennetegner avgjørelsene hvor retten har idømt delt bosted ?

6.1 Momenter som ble tillagt stor vekt for rettens avgjørelse

Ved vurderingen av om det i den enkelte sak foreligger særlige grunner, har retten i alle dommene foretatt en konkret helthetsvurdering av flere momenter. Det var derfor ikke alltid like enkelt å se hvilke momenter som har blitt tillagt stor vekt for rettens avgjørelse.

Det er imidlertid noen momenter som etter undersøkelsen har utpekt seg, og blitt tillagt stor vekt for rettens resultat. Foreldrenes konfliktnivå ble tillagt stor vekt i fire av dommene, foreldrenes samarbeidsevne i fire av dommene og hensynet til status-quo ble tillagt stor vekt i fire av dommene.

6.1.1 Foreldrenes konfliktnivå

I de fire dommene hvor retten har lagt stor vekt på foreldrenes konfliktnivå, fant retten at det forelå særlige grunner i to av dommene. Det er særlig hva konflikten består i, hvem av foreldrene som er den største pådriveren for det høye konfliktnivået og foreldrenes evne til å skjerme barna for konflikten som blir vurdert

13-174077TVI-EMSI omhandlet en gutt med særlige behov og hans yngre bror. I rettens merknader kan man se at det blir lagt stor vekt på at far hadde involvert barna på en uheldig måte i voksenkonflikten. Retten fant at barnet med særlige behov ikke på samme måte som sin bror kunne involveres i voksenkonflikten, blant annet fordi han befant seg på et avlastningshjem en uke mellom opphold hos foreldrene. Skadevirkningene av foreldrenes konflikt var derfor vesentlig mindre for dette barnet. Barnet med særlige behov skulle derfor ha delt bosted. Hans yngre bror skulle imidlertid bo fast hos sin mor, da dette var den løsningen som blant annet skjermet han best for foreldrenes konflikt.

I 12-017980TVI-STRO la retten avgjørende vekt på at far over tid hadde involvert barna i voksenkonflikten på en uheldig måte. Dersom barnet ville fått fast bosted hos far i tråd med sitt ønske, ville det være fare for at mors plass i barnets liv ville blitt redusert på en uheldig måte. Gutten var tolv år, og Retten ville ikke fatte en avgjørelse stikk i strid med guttens

ønske om fast bosted hos far. Delt bosted var dermed en løsning som imøtekom guttens ønske delvis. Konflikten mellom foreldrene handlet i hovedsak om økonomi, og retten fant at en løsning med delt bosted også ville dempe konflikten rundt dette. Videre vurderte retten det slik at begge foreldrene hadde skyld i det høye konfliktnivået.

I to av sakene hvor retten fant at det ikke forelå særlige grunner, har foreldrenes konfliktnivå blitt tillagt avgjørende vekt. I RG-2011-490 la retten avgjørende vekt på at foreldrenes konflikt hadde vart i en årrekke, og bar preg av dyp mistillit mellom partene. I 11-054214-STRO la retten avgjørende vekt på foreldrenes høye konfliktnivå. Partene kommuniserte på en konfliktorientert måte, og retten uttaler at barna i størst mulig grad burde skjermes for foreldrenes konflikt.

6.1.2 Foreldrenes samarbeidsevner

Foreldrenes evner til å samarbeide ble tillagt stor vekt i fire av sakene i mitt utvalg.

Partenes evne til å samarbeide ble nevnt i to av dommene hvor retten fant at det forelå særlige grunner⁶⁷. Retten har særlig vurdert partenes evne til å samarbeide om de daglige avgjørelsene, herunder ovenfor skolen og fritidsaktiviteter. Evnen til å samarbeide er særlig viktig dersom en løsning med delt bosted skal fungere, da dette forutsetter at foreldrene evner å treffe avgjørelser etter bl §37 i fellesskap. I fire dommer ble foreldrenes manglende evne til å samarbeide avgjørende for rettens avgjørelse om fast bosted hos en av foreldrene⁶⁸.

Illustrerende for det samarbeid som kreves er 15-193108TVI-VTEL, hvor man i rettens merknader kan lese at direkte kommunikasjon er en nødvendig forutsetning for at en ordning med delt bosted skal fungere.

I 11-054214TVI-STRO la retten avgjørende vekt på foreldrenes manglende samarbeidsevner ved beslutningen om ikke å idømme delt bosted. De to barna skulle ha fast bosted hos en forelder hver, og ha samvær 50 % av tiden med den andre forelderen. Samarbeidet var dermed ikke godt nok til en ordning med delt bosted og felles beslutningsmyndighet, men til en tilnærmet «delt» bostedsløsning hvor barna bor halvparten av tiden hos hver av foreldrene.

⁶⁷ Jf. LH-2011-85527, 12-017980TVI-STRO

⁶⁸ Jf. LA-2014-204902, LB-2015-109494, LF-2012-193666, 15-193108TVI-VTEL, 11-054214TVI-STRO

6.1.3 Status-quo

Hensynet til status-quo var avgjørende for rettens resultat i fire av dommene i mitt utvalg. I tre av disse dommene fant retten at det forelå særlige grunner for å idømme delt bosted⁶⁹.

I LA-2013-170118 var et av hovedtemaene for retten mors eventuelle salg av sin bolig, og de endringer dette ville medføre i barnas bostedssituasjon. Retten fant imidlertid i denne saken at det ikke forelå en reell risiko for at mor måtte selge huset, dersom barna fikk en ordning med delt bosted. Mindretallet fant imidlertid at det var en reell risiko for at mor måtte selge huset, og gikk på bakgrunn av dette inn for en løsning med fast bosted hos en av foreldrene.

I LG-2015-49136 var hovedtema for retten hvorvidt en ordning med delt bosted som hadde blitt praktisert i over seks år skulle endres. Avgjørende ble at dagens ordning representerte en stabil og forutsigbar omsorgssituasjon for barna.

I en av dommene fant retten at hensynet til status-quo talte for fast bosted hos en av foreldrene⁷⁰. I denne saken la retten vekt på at den bestående situasjon, hvor barnet bodde fast hos sin far, hadde skapt en trygg og forutsigbar tilværelse for barnet. Hensynet til stabilitet og til mest mulig enhetlig og konsekvent barneoppdragelse talte dermed mot en løsning med delt bosted.

6.1.4 Øvrige momenter

I en av dommene ble det lagt avgjørende vekt på barnets ønske og mest samlet foreldrekontakt⁷¹. Det ble her vektlagt at barnet ved å bo fast hos far, ville blitt påvirket i slik grad at mors plass i barnets liv ville vært i fare. I rettens merknader kan man også lese at foruten barnets klare ønske om å bo hos far, ville den beste løsningen vært at barnet bodde fast hos mor. Retten falt på en avgjørelse om delt bosted, da dette imøtekom barnets ønske i noen grad.

⁶⁹ Jf. LA-2013-170118, LG-2015-49136, 10-098873TVI-NOMO

⁷⁰ Jf. LF-2016-11791

⁷¹ Jf. 12-017980TVI-STRO

Barnets alder ble vektlagt i to saker⁷². I en av sakene uttaler retten at to jenter på åtte og sju år er i det nedre alderssjiktet for hvor det etter forarbeidene burde vurderes en slik ordning. Dette ble sett i sammenheng med foreldrenes manglende samarbeidsevne.

I en av dommene ble momentet om nær geografisk avstand tillagt avgjørende vekt for rettens avgjørelse om ikke å idømme delt bosted⁷³. I rettens merknader kan man lese at en løsning med delt bosted ikke var aktuelt siden mor skulle flytte. Det er vanskelig å si noe om hvor lang avstanden mellom hjemmene ble etter mors flytting, da stedsnavnene er anonymisert.

6.2 Hvordan noen av momentene vektet mot hverandre

6.2.1 Foreldrenes konfliktnivå

I RG-2011-490 hadde Barna på 12 og 14 år uttrykt et klart ønske om en ordning med delt bosted, og fått støtte for denne løsningen av den sakkyndige. Retten fant at dette utgjorde svært tungtveiende momenter i saken, sammenholdt med at foreldrene hver for seg hadde tilstrekkelig omsorgsevne og at kravet om nær geografisk avstand var oppfylt.

Lagmannsretten viste til at det kunne skape negative følger dersom barna ikke ble hørt, men at flere momenter måtte være med i avveiningen. Partenes høye konfliktnivå ble imidlertid tillagt avgjørende vekt for rettens resultat om fast bosted hos en av foreldrene. Konflikten bar preg av en dyp mistillit mellom partene, noe som også hadde kommet klart frem under ankeforhandlingene.

At foreldrene hadde like gode forutsetninger som omsorgspersoner og hensynet til best samlet foreldrekontakt ble godt ivaretatt hos begge, samt at foreldrene bodde i nær geografisk avstand ble ikke avgjørende for rettens resultat i 11-054214TVI-STRO. Retten fant at det høye konfliktnivået mellom foreldrene var til hinder for å avsi en dom om delt bosted, og at avgjørelsen i størst mulig grad burde skjerme barna for foreldrekonflikten.

I 12-017980TVI-STRO idømte retten delt bosted. Foreldrene hadde dårlige samarbeidsevner og et konfliktfylt forhold. Hensynet til mest mulig samlet foreldrekontakt og barnets uttalte

⁷² Jf. LA-2014-204902, 15-193108TVI-VTEL

⁷³ Jf. LB-2015-109494

ønske ble i denne saken tillagt avgjørende vekt for rettens resultat. Barnet på 12 år hadde uttrykt et klart ønske om å bo fast hos sin far. Tingretten fant at det på bakgrunn av fars involvering av barna i voksenkonflikten var en fare for at mors plass i barnets liv ville bli redusert, dersom barnet skulle bo fast hos sin far. Retten falt derfor på en løsning med delt bosted, da dette delvis imøtekom hans ønske om å bo hos sin far. Foruten barnets klare ønske, fant retten at den beste løsningen ville vært at barnet bodde fast hos sin mor.

I LF-2012-193666 ble hensynet til foreldrenes konfliktnivå og manglende samarbeidsevne tillagt avgjørende vekt for rettens beslutning. I rettens merknader kan man lese at det var en uheldig side ved fars personlighet at han ikke evnet å legge bruddet med mor bak seg. Far hadde også eksponert barna for sine holdninger overfor mor etter bruddet. Rettens avgjørelse ble dermed fast bosted hos mor, selv om foreldrene hadde praktisert delt bosted forut for rettskonflikten, og hver for seg hadde gode forutsetninger for å ha omsorg for sine barn.

I LH-2012-113187 ble ikke hensynet til foreldrenes konfliktnivå tillagt avgjørende vekt for rettens resultat. Saken omhandlet to barn på seks og sju år. Barnet på sju år hadde fremsatt et klart ønske om fortsatt delt bosted. Forut for rettskonflikten hadde partene praktisert delt bosted, og barna fungerte godt med en slik ordning. Foreldrene bodde også i nær geografisk avstand og begge foreldrene hadde hver for seg god omsorgskompetanse. Det kritiske momentet i saken var imidlertid foreldrekonflikten. Lagmannsretten gikk her inn på mors bekymring om at far kunne ha utsatt barna for vold. Retten fant imidlertid at mor ikke hadde noen reell grunn for å være bekymret for dette. I rettens merknader kan man lese at mor hadde vært den mest konflikt drivende av foreldrene, og at foreldrenes konfliktnivå var mer alvorlig og langvarig enn det som er vanlig. Det var også fare for at konflikten hadde gått utover barna. Avgjørende for rettens resultat ble imidlertid at barna hadde hatt en positiv utvikling de senere årene, noe som var en indikator på at foreldrenes konfliktnivå ikke lenger satt et sterkt preg på barnas livssituasjon. Retten la også vekt på at delt bosted representerte en stabil bostedsløsning som ikke ga foranledning til ytterligere rettsvister, og det eldste barnets uttalte ønske.

Dette viser at den vekt retten legger på hensynet til foreldrenes konfliktnivå, avhenger av i hvilken grad barna har blitt skjermet for foreldrenes konflikt, om konflikten er ødeleggende for et nødvendig samarbeid om avgjørelser etter bl§37 og hva konflikten består i. En løsning med delt bosted forutsetter svært gode samarbeidsevner mellom foreldrene, og man kan se at retten legger mindre vekt på foreldrenes konfliktnivå i de tilfellene hvor foreldrene har

samarbeidet godt om barna i det daglige, og barna selv trives og fungerer godt med en slik ordning. Hensynet til foreldrenes konfliktnivå står sterkt, men et høyt konfliktnivå mellom foreldrene vil ikke i alle tilfeller tale for at en ordning med delt bosted ikke er til det beste for barnet/barna.

6.2.2 Foreldrenes samarbeidsevner

I 15-193108TVI-VTEL hadde foreldrene hver for seg tilstrekkelig omsorgskompetanse, og det eldste av to barn på åtte og sju år hadde uttrykt et klart ønske om delt bosted. Retten la imidlertid avgjørende vekt på foreldrenes dårlige samarbeidsklima. Foreldrene kommuniserte ikke direkte, og foreldresamtaler på skolen ble gjennomført med foreldrene hver for seg. De samarbeidet heller ikke om barna i det daglige. Retten fant derfor at det ikke forelå særlige grunner i denne saken.

To barn på 10 og 12 år hadde uttrykt et klart ønske om delt bosted, men mest hos far dersom de måtte velge i LB-2015-109494. Lagmannsretten fant at barnas ønsker skulle tillegges ikke ubetydelig vekt i avgjørelsen, men at deres valg av bosted ikke har vært avgjørende for rettens resultat. Retten fant at foreldrenes samarbeidsproblemer dels hadde grobunn i at foreldrene fremstod som to ulike personlighetstyper, men at de hadde vært et veldig godt team om de hadde lyktes i å samarbeide. Foreldrene hadde gode forutsetninger for å gi barna tilstrekkelig omsorg hver for seg. Retten la imidlertid avgjørende vekt på foreldrenes manglende samarbeidsevner, og at en løsning med delt bosted forutsetter et svært godt samarbeid mellom foreldrene. Retten fant derfor at det ikke forelå særlige grunner i denne saken, og resultatet ble fast bosted hos far.

I LH-2011-85527 var foreldrenes samarbeid preget av uenigheter rundt grensesetting. I rettens merknader kan man lese at det beste for barna ville vært at foreldrene klarte å bli enige om hvilke regler som skal gjelde og hvordan disse skal følges opp. Retten la imidlertid avgjørende vekt på at barna hadde fungert med en delt ordning over tid, på tross av foreldrenes uoverensstemmelser. Vilkåret om nær geografisk avstand var også oppfylt i denne saken og foreldrene hadde hver for seg tilstrekkelig omsorgskompetanse. Retten falt etter dette på en avgjørelse om delt bosted. I rettens merknader kan man lese at det er vanskelig å tilstrebe absolutt like forhold i begge hjem, og at forskjellene er noe barna må forholde seg til uavhengig av bostedsløsning.

I 12-017980TVI- STRO ble foreldrenes samarbeidsproblemer ikke tillagt avgjørende vekt. Retten uttaler at foreldrenes samarbeidsproblemer er hovedargumentet mot en løsning med delt bosted. I denne saken ble imidlertid barnets uttalte ønske og hensynet til mest samlet foreldrekontakt tillagt avgjørende vekt. Retten fant at de særlige grunner for å idømme en ordning med delt bosted forelå i denne saken.

Hensynet til foreldrenes samarbeidsevne er et moment som tillegges stor vekt ved vurderingen av om det i den konkrete sak foreligger særlige grunner. Ved en ordning med delt bosted skal foreldrene treffe avgjørelser etter bl §37 i fellesskap, og det er klart at dette forutsetter at foreldrene klarer å samarbeide. Retten vurderer foreldrenes samarbeidsvansker nøye, og legger ikke til grunn at foreldrene har et dårlig samarbeid kun fordi en av foreldrene påstår dette. Man kan se at et godt samarbeid ikke i alle tilfeller krever at foreldrene blant annet har helt like forhold i begge hjem, men at de evner å kommunisere og samarbeide med hverandre om barnet i det daglige. Ved vurderingen av foreldrenes samarbeid, vil det også bli lagt stor vekt på barnas fungering under disse samarbeidsvanskene og arten av foreldrenes samarbeidsproblemer. Rene uenigheter om enkelte tema vil ikke tillegges avgjørende betydning for om det i den konkrete sak foreligger særlige grunner.

6.2.3 Barnets uttalte ønske

I LH-2012-113187 uttrykte ei jente på syv år et klart ønske om å bo like mye hos begge foreldrene. Det ble uttalt at siden jenta hadde fylt sju år, skulle hennes mening i saken vektlegges. Jentas søster var bare seks år og hadde ikke uttalt seg i saken. Retten la her vekt på den eldre jentas mening, at delt bosted hadde blitt praktisert forut rettskonflikten og at barna fungerte godt med en slik ordning. Retten fant at siden det barnet som var gammelt nok til å uttale seg hadde ønsket at ordningen med delt bosted skulle fortsette, burde ikke det minste barnets alder hindre idømmelse av delt bosted.

Ønsket til en gutt på 12 år ble sammen med hensynet til best samlet foreldrekontakt, avgjørende for rettens avgjørelse i 12-017980TVI-STRO. I rettens merknader kan man lese at man foruten barnets uttalte ønske, ville ha falt på en løsning der barnet bodde fast hos sin mor. Barnet ønsket å bo fast hos sin far, men retten falt på en løsning med delt bosted. Retten uttaler at en løsning som går i stikk motsatt retning av barnets ønske, sjelden vil bli en god løsning, og at en delt løsning imøtekom barnets ønske delvis. Hensynet til barnets ønske ble dermed tillagt større vekt enn hensynet til foreldrenes samarbeidsproblemer.

I LB-2015-109494 hadde en jente på 12 år, og en gutt på 10 år uttalt et klart og konsistent ønske om å bo fast hos begge, men mest hos far dersom mor skulle flytte. I rettens merknader kan man lese at ønsket til den 12 år gamle jenta skulle tillegges stor vekt. På bakgrunn av den sakkyndiges vurdering av gutten på 10 år, skulle også hans ønske vektlegges. Det ble videre vist til at ønskene skulle tillegges ikke ubetydelig vekt i avgjørelsen, og at det ville være konfliktfylt å pålegge dem å flytte med mor mot deres uttrykte vilje. Retten viser imidlertid også til at barnas valg av bosted ikke var avgjørende for rettens resultat. Det var i denne saken ingen klare momenter som gikk i motsatt retning av barnas ønsker, da det var klart at mor skulle flytte, og at barna da ønsket å bo fast hos sin far. Lagmannsretten kom derfor til at barna skulle bo fast hos sin far.

Ønsket til en åtte år gammel jente ble i 15-193108TVI-VTEL tolket i lys av hennes alder og lojalitet til foreldrene, og ikke tillagt avgjørende vekt for rettens resultat. Hensynet til foreldrenes dårlige samarbeidsevne ble her tillagt avgjørende vekt, og jenta fikk ikke en dom i samsvar med sitt ønske om delt bosted.

Barnets ønske tillegges sjeldent avgjørende vekt for rettens resultat alene. På bakgrunn av dommene i mitt utvalg, kan det se ut som at barnets ønske i de fleste tilfeller tillegges vekt dersom også de andre momenter taler for at det foreligger særlige grunner.

7 Vilkåret om særlige grunner etter undersøkelsen

I Ot.Prp.Nr.104 (2008-200) er det oppstilt flere forutsetninger som normalt må foreligge dersom retten skal treffe en avgjørelse om delt bosted⁷⁴. I min undersøkelse har jeg sett på rettens vurdering av vilkåret om særlige grunner og hvilke momenter som har relevans under denne vurderingen.

Foruten de forutsetninger som oppstilles i forarbeidene, er det flere hensyn retten har lagt vekt på ved avgjørelsen om å idømme en ordning med delt bosted.

I de åtte dommene i mitt utvalg hvor retten har falt på en avgjørelse om delt bosted, har hensynet til mest mulig samlet foreldrekontakt blitt vurdert i seks av disse⁷⁵. I tre av dommene ble det lagt vekt på at partene tidligere hadde praktisert delt bosted⁷⁶. I to av dommene ble det lagt vekt på at en ordning med delt bosted representerte en stabil og forutsigbar omsorgssituasjon for barna⁷⁷, og i to saker ble det lagt vekt på fars vurdering av hva som var den beste bostedsløsningen for barna⁷⁸.

Undersøkelsen viser at også andre hensyn enn de som følger av forarbeidene, kan ha relevans i vurderingen av om det foreligger særlige grunner. Dette er i tråd med det grunnleggende vurderingstemaet for retten i saker som berører barn etter bl § 48, og at hver enkelt sak skal vurderes konkret.

I noen tilfeller ser man imidlertid at retten har idømt en ordning med delt bosted, selv om noen av forutsetningene etter forarbeidene ikke foreligger. I en av sakene ble det som eksempel idømt delt bosted for en gutt på 12 år, selv om foreldrene hadde et høyt konfliktnivå

⁷⁴ Se nærmere om dette i avhandlingens punkt 3.

⁷⁵ Jf. LG-2015-49136, LG-2011-91169, 10-098873TVI-NOMO, LH-2011-85527, 12-017980TVI-STRO, 13-174077TVI-EMSI

⁷⁶ Jf. LH-2012-113187, LG-2015-49136, LH-2011-85527 og NOU 2008:9 Med barnet i fokus under punkt 10.4.5

⁷⁷ Jf. LG-2015-49136, LH-2012-113187

⁷⁸ Jf.LA-2013-170118, LG-2011-91169

og samarbeidsproblemer⁷⁹. Også i en annen sak hindret heller ikke foreldrenes høye konfliktnivå idømmelse av delt bosted⁸⁰.

7.1 Er det forskjeller i rettens argumentasjon i saker hvor retten idømmer fast bosted hos en av foreldrene, og delt bosted?

I alle barnefordelingssaker er utgangspunktet for rettens avgjørelse en vurdering av hva som er best for barna. Ved vurderingen av hvilken bostedsløsning som er best for barnet, er det i Høyesterettspraksis utviklet flere hensyn som kan tillegges vekt og relevans i barnets beste vurderingen, se ovenfor pkt. 2.2.

På bakgrunn av min undersøkelse kan man se at de momentene som har relevans og tillegges vekt når retten vurderer om det foreligger særlige grunner, ikke skiller seg vesentlig fra de momenter retten vurderer i en barnefordelingssak hvor barnet skal bo fast hos en av foreldrene.

Et moment som skiller seg ut er imidlertid hensynet til foreldrenes samarbeidsevne. Når barnet skal bo fast hos en av foreldrene, er det kun denne som har beslutningsmyndighet etter bl § 37. Ved delt bosted skal foreldrene treffe slike avgjørelser i fellesskap, og dette forutsetter et litt annet samarbeid enn ved fast bosted hos den ene.

En ordning hvor barna skal bo fast hos begge foreldre krever derfor at foreldrene har bedre samarbeidsevner enn om barnet skal bo fast hos en av foreldrene. Denne delte beslutningsmyndigheten antas å kunne skape flere konflikttemaer rundt barnet dersom foreldrene ikke evner å samarbeide⁸¹. Ved fast bosted hos den ene vil ikke dette være et tema i samme grad, da det vil være opp til bostedsforelderens å ta slike avgjørelser alene.

Illustrerende for dette er 11-054214TVI-STRO, hvor retten la avgjørende vekt på foreldrenes høye konfliktnivå og samarbeidsvansker. Sakens to barn, ble delt mellom foreldrene. Gutten skulle bo fast hos far med samvær opptil 50% av tiden med sin mor. Jenta skulle bo fast hos sin mor og ha samvær med sin far 50% av tiden. Dommen illustrerer at det kreves et svært

⁷⁹ Jf.12-017980TVI-STRO

⁸⁰ Jf.LH-2012-113187

⁸¹ Jf.Ot.prp.nr.104 (2008-2009) punkt 8.4.3

godt samarbeid mellom foreldrene for å kunne idømme en ordning med delt bosted. I denne saken skulle barna i realiteten bo halvparten av tiden hos hver av foreldrene, men dette innebærer ikke at foreldrene skulle treffe avgjørelser etter bl § 37 i fellesskap.

Et annet moment som tillegges en annen vekt i saker om delt bosted er hensynet til barnets beste, jf. bl § 48. Ved *tvil* om at delt bosted er til det beste for barnet, skal retten idømme en ordning med fast bosted hos en av foreldrene⁸². Dette innebærer at det ligger et strengere krav til visshet om at løsningen vil være til barnets beste ved delt bosted, enn i andre tilfeller⁸³. På bakgrunn av min undersøkelse kan man se at retten i de fleste dommer hvor de har idømt en ordning med delt bosted, har uttalt at de er overbevist om at delt bosted er til det beste for barnet.

Barnets alder er et annet hensyn som vurderes forskjellig når retten skal idømme delt bosted for sakens barn. En løsning med delt bosted er i utgangspunktet ikke aktuelt for barn under sju år. Det er naturlig nok ingen slik aldersbegrensning i saker hvor barnet skal bo fast hos en av foreldrene. I kun en av sakene i mitt utvalg falt retten på en avgjørelse om delt bosted for et barn under sju år⁸⁴.

Hensynet til foreldrenes personlige egenskaper, omsorgskompetanse og barnets tilknytning til foreldrene blir også vurdert på en litt annen måte ved vurderingen av om det i den konkrete sak foreligger særlige grunner. Det blir i forarbeidene presisert at det ikke er «tilstrekkelig at foreldrene anses å være like gode omsorgspersoner for barnet, etter at barnet er like knyttet til begge sine foreldre»⁸⁵. En språklig forståelse av ordlyden tilsier at foreldrene burde være like gode omsorgspersoner for barnet, og barnet burde være like knyttet til begge foreldrene dersom retten skal treffe en avgjørelse om delt bosted. At foreldrene har like god omsorgskompetanse vil ikke være en forutsetning for å idømme fast bosted hos en av foreldrene⁸⁶. Det vil heller ikke være en forutsetning for å idømme fast bosted hos en av foreldrene, at barnet er like nært knyttet til begge.

⁸² Jf. Ot.prp.nr.104 (2008-2009) kap.14, til § 36.

⁸³ Jf.Ot.prp.nr.104 (2008-2009) kap.8.4.3

⁸⁴ Jf.LH-2012-113187

⁸⁵ Jf. Ot.prp.nr.104 (2008-2009) kap.14, til §36.

⁸⁶ Jf.RT-1989-176

På bakgrunn av min undersøkelse kan man se at barnet i svært få av sakene hvor retten har idømt delt bosted, har hatt en sterkere tilknytning til den ene av foreldrene. I sju av åtte saker har partene praktisert en løsning med delt bosted forut for rettskonflikten, og barnet/barna antas derfor å ha god tilknytning til begge foreldre. Det er også på bakgrunn av min undersøkelse svært sjeldent at det er vesentlige forskjeller i foreldrenes omsorgskompetanse, eller at en av partenes personlige egenskaper gjør den ene bedre skikket til å ha omsorgen for barnet/barna. I sju av sakene hvor retten idømte delt bosted, hadde foreldrene tilnærmet like god omsorgskompetanse.

Undersøkelsen underbygger således at domstolene ved idømmelse av delt fast bosted legger stor vekt på momentene som er oppstillet i forarbeidene til bl § 36 (2) 2.pkt., men at også andre momenter i barnets beste vurderingen trekkes inn i disse avgjørelsene der det er relevant.

8 Rettspolitisk vurdering og avsluttende bemerkninger

En undersøkelse av rettspraksis på området har vist at domstolene har avsagt dom for delt bosted i et svært lite antall saker, sammenlignet med antallet saker som er bragt inn for retten.

Tall fra bufdir for år 2015 viser imidlertid at andelen barn som opplever at foreldrene gjennomgår et samlivsbrudd og i ettertid praktiserer en løsning med delt bosted, har økt de siste årene⁸⁷. På bakgrunn av mine søk kan jeg ikke finne en tilsvarende økning i antall saker hvor retten har idømt en ordning med delt bosted, og man må derfor anta at flere foreldre blir enige om en løsning med delt bosted før tvisten bringes inn for rettsapparatet enn tidligere.

At det foreligger så få dommer hvor domstolene idømmer delt bosted tilsier for det første at domstolene praktiserer regelen i tråd med forutsetningene i forarbeidene, og som en snever unntaksregel. Terskelen for at det anses å foreligge «særlege grunnar» er høy.

Videre tilsier undersøkelsen rundt domstolenes praktisering av bl § 36 (2) 2.pkt., at den overordnede rettslige standarden i bl § 48 gjør bestemmelsen lite aktuell i saker som må løses ved dom i domstolene, fordi partene ikke har greid å fremforhandle en løsning enten selv eller med domstolens bistand. Domstolene legger i stor grad til rette for mekling i slike saker. I saker med lavt konfliktnivå og/eller god samarbeidsevne, ville de trolig da ha kunnet kommet fram til en avtale om delt bosted, enten i utenrettslig avtale eller i rettsforlik.

Hensett til at domstolene i avgjørelser om fast bosted er bundet av den rettslige standarden oppstilt i bl § 48, kan det settes spørsmålsteget ved om det vil få noen selvstendig betydning om vilkåret om særlige grunner tas ut av loven. Eventuelt om det vil ha noen virkning om vilkåret om særlige grunner tas ut av loven, eller om barneloven endres slik at idømmelse av delt bosted skal være hovedregel ved tvist om fast bosted etter et samlivsbrudd⁸⁸

I Prop.161 L (2015-2016) fikk forslaget om delt bosted som lovens hovedregel etter et samlivsbrudd stor motstand fra høringsinstansene. Forslaget om en endring i lovens ordlyd

⁸⁷ Jf. www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/familie_omsorg_og_relasjoner/barn_og_samlivsbrudd/ publisert. 23.mars 2015

⁸⁸ Jf.Prp.161 L (2015-2016) Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap).

slik at delt bosted kom som første eksempel på bostedsordninger foreldrene kan velge, fikk imidlertid stor tilslutning av høringsinstansene. På bakgrunn av at stadig flere kommer til en enighet om og praktiserer delt bosted for felles barn se tall fra bufdir, Departementet uttrykker at en slik endring i ordlyden kan gjøre foreldrene mer oppmerksom på muligheten for å avtale delt bosted⁸⁹.

Foreldrenes konfliktnivå og manglende samarbeidsevne er momenter som ofte vil sette en stopper for at foreldrene vil kunne samarbeide om avgjørelser etter bl § 37. Som redegjort for i min undersøkelse er dette også hensyn som ofte blir tillagt stor vekt ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner.

Den som har barnet boende fast hos seg, kan treffe avgjørelser om vesentlige sider av omsorgen for barnet, herunder hvor i landet barnet skal bo⁹⁰. En sentral avgjørelsesmyndighet som ligger til bostedsforelderen etter denne bestemmelsen, er at han/hun i dag kan flytte med barnet innenlands uten samtykke fra samværsforelderen.

I Prop.161 L (2015-2016) ble det sendt to forslag om endringer i adgangen for bostedsforelderen til å flytte med barnet innenlands. Departementet gikk inn for en endring som innebærer at foreldre med felles foreldreansvar må være enige hvis barnet skal flytte med bostedsforelder til et annet sted i landet, dersom flyttingen vil føre til vesentlige endringer i samværsordningen. Melding om flytting skal meddeles av den som ønsker å flytte senest tre måneder før flyttingen.

Dersom foreldrene ikke blir enige om flyttingen, må den av foreldrene som vil flytte med barnet kreve mekling, jf. Prp.161 L (2015-1016) på s.94.

Hensett til at beslutningsmyndigheten bostedsforelderen har etter bl § 37 ser ut til å minske, at det er lite saker for domstolene rundt bl § 36 (2) 2.pkt., og at retten i slike saker skal vurdere hva som er best for barnet, kan det virke som behovet for en slik bestemmelse i fremtiden vil bli mindre.

⁸⁹ Jf.Prop.161 L (2015-2016) punkt 7.10.4

⁹⁰ Jf. bl §37.

Referanseliste

Lover

Lov 9.april 2010 om endringer i barnelova mv.

Lov 17.juni 2005 nr.90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Lov 22.april 1927 nr.3 om vergemål for umyndige

Lov 21.mai 1999 nr.30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov om endringer i barnelova (barneperspektivet i foreldretvister), LOV-2013-06-21-62

Konvensjoner

Den europeiske menneskerettskonvensjon 4.november 1950

FNs konvensjon om barnets rettigheter 20.November 1989

Forarbeider m.m

NOU 2008:9 Med barnet i fokus- en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær

Ot.prp.nr.104 (2008-2009) Om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.)

Ot.prp.nr.56 (1996-1997) om lov om endringer i lov 8.april 1981 nr.7 om barn og foreldre (barnelova)

NOU 1998:17 Barnefordelingssaker – avgjørelsesorgan, saksbehandlingsregler og delt bosted

Prop.85 L (2012-2013) Endringer i barnelova (Barneperspektivet i foreldretvister)

Prop.161 L (2015-2016) Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap)

Innst.O.nr.96 (2002-2003) Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i barneloven mv. (Nye saksbehandlingsregler i barnefordelingssaker for domstolene mv.)

NOU 1997:35 Lov om barn og foreldre (barneloven)

Innst.O.nr.30 (1980-1981) Innstilling fra justiskomiteen om lov om barn og foreldre (barnelova).

Høyesterettspraksis

RT-2014-1128

RT-1985-179

RT-1990-669

RT-2007-376

RT-2010-216

RT-1989-176

RT-1986-997

RT-1990-198

RT-1983-266

RT-1989-320

Lagmannsrettspraksis

LF-2012-193666

LB-2015-109494

RG-2011-490

LA-2014-204902

LF-2016-11791

LH-2012-113187

LG-2011-91169

LG-2015-49136

LA-2013-170118

LH-2011-85527

Tingrettspraksis

10-098873TVI-NOMO

12-017980TVI-STRO

13-174077TVI-EMSI

11-054214TVI-STRO

15-193108TVI-VTEL

Litteratur

Bendiksen, Lena R.L, Trude Haugli, *Sentrale emner i barneretten*, 2. utgave 2015

Skjørten, Kristin, *Samlivsbrudd og barnefordeling*, 1.utgave, (2005)

Smith, Lucy, Peter Lødrup, *Barn og foreldre*, 7.utgave (2006)

Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2.utgave (2012)

Skoghøy, Jens Edvin A, *Twisteløsning*, 2.utgave (2014)

Artikler

Haugli, Trude, «Bosted og samlet foreldrekontakt- betyr størst og mest det samme som best?»

Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål, 2011 nr.1

Internettider

Tall fra bufdir publisert 23.mars 2015,

www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/familie_omsorg_og_relasjoner/barn_og_samli_vsbrudd/

Annet

Uttalelse fra avdelingsdirektør Solveig Moen i domstolsadministrasjonen, i sak publisert i adressavisen 02.02.2017, *færre barnekrangler havner i retten*

Undersøkelse utført av institutt for samfunnsforskning, *Delt bosted*, av Krisitn Skjørten, Rolf Barlindhaug og Hilde Lindèn, Oslo 2006

Antall ord: 14 552

Vedlegg

10-098873TVI-NOMO

11-054214TVI-STRO

12-017980TVI-STRO

15-193108TVI-VTEL

13-174077TVI-EMSI